

Bilag 10.1 Mountainbikes og andre sportsaktiviteter i naturen

Historik

En initiativ-gruppe bestående af seks lokale DN-afdelinger sendte i efteråret 2023 et bekymringsbrev til præsidenten med underskrifter fra yderligere ca. 20 afdelinger, hvor de beskriver, at naturen er under stadigt stigende pres på grund af mængden af aktiviteter og anlæg i naturen, og hvor de opfordrer til, at DN skal arbejde for, at der kræves en mere respektfuld tilgang til naturen fra udvalgte brugergrupper. Præsidenten svarede med et brev, hvori det fremgik, at DN's politikker fortsat ansås som retvisende i forhold til håndtering af de potentielle udfordringer, der kan være på området. Samtidig blev det lovet, at sekretariatet ville gå i dialog med de seks afdelinger i initiativ-gruppen med henblik på at indsamle de udfordringer, de lokalt oplever i forbindelse med aktiviteter i naturen.

Sekretariatet har efterfølgende afholdt telefonmøder med de seks lokalafdelinger for at få en bedre forståelse for de udfordringer, afdelingerne oplever. For størstedelen af de seks afdelinger var det primært MTB, der blev oplevet som et problem for naturen, og ofte udsprang frustrationerne af et konkret lokalt område, hvor der er mange MTB-ryttere og/eller bygget mange MTB-spor. For at få et samlet overblik over problemets omfang, udsendte sekretariatet herefter et spørgeskema til alle DN's lokale afdelinger. Hensigten var dels at finde ud af, hvorvidt særligt MTB udgør et generelt problem på tværs af afdelinger i hele landet, eller om det primært er et problem i enkelte afdelinger, samt at indhente afdelingernes eventuelle erfaringer med gode løsninger på udfordringer omkring MTB. Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen fremgår af vedlagte bilag 10.2 og resumeres kort i afsnittet "Afdelingernes erfaringer med MTB" nedenfor.

DN's politikker og nuværende tilgang

DN har i 2015 vedtaget adgangspolitikken "Adgang til naturen". DN's politik for adgang til naturen bygger på, at flere mennesker skal have mulighed for at opleve naturen, men at adgangen ikke må ske på bekostning af naturen. Det betyder, at der skal være fokus på, at områder med særlig naturværdi sikres, så naturen ikke påvirkes negativt, og at friluftsskaktiviteter, der kan medføre støj og slid på naturen, kun bør være mulige at dyrke i robuste områder, hvor naturen kan tåle påvirkningen.

I 2017 blev "DN mener om MTB-kørsel" udarbejdet som supplement til DN's adgangspolitik, bl.a. med en række konkrete anbefalinger til myndigheder og DN's lokale afdelinger. Af anbefalingerne til myndighederne fremgår bl.a., at MTB-spor bør planlægges med udgangspunkt i statsskovenes zoneinddeling, at spor ikke bør anlægges, hvor naturhensyn og MTB-kørsel er uforenelige, og at spor ikke bør anlægges, hvor der er et stort publikumspres fra andre brugere. Anbefalingerne til de lokale afdelinger handler bl.a. om klagemulighederne, og hvor og hvordan man kan indgå i konstruktiv dialog omkring etablering af spor.

På nationalt plan arbejder sekretariatet med udgangspunkt i DN's politikker i alle relevante sammenhænge. Det gælder generelt i det nationale politiske arbejde, ligesom eventuelle problematikker også drøftes med de andre grønne organisationer i Det Grønne Kontaktudvalg. Sekretariatet står desuden til rådighed med sparring og hjælp til DN's lokale afdelinger i

konkrete sager. På lokalt plan arbejder DN's afdelinger med emnet i flere forskellige sammenhænge, alt efter aktualitet, interesse og ressourcer. Dels arbejdes bl.a. med konkrete sager og "traditionelt" klagesagsarbejde, men afdelingerne indgår også i forskellige dialogfora, f.eks. Naturstyrelsens brugerråd, hvor de bidrager med deres erfaringer.

Afdelingernes erfaringer med MTB

Sekretariatet udsendte i 2024 et spørgeskema til DN's lokale afdelinger vedr. MTB. 59 afdelinger har besvaret spørgeskemaet. Heraf har 32 afdelinger beskæftiget sig med MTB inden for de seneste 2-3 år, og 27 afdelinger har ikke beskæftiget sig med det, enten fordi det ikke har været relevant, eller fordi de ikke har haft tid eller mulighed for at prioritere det. 35 ud af de 59 afdelinger har svaret ja til, at MTB udgør et problem i eller for naturen i deres afdeling. Problemerne kan samles i tre hovedgrupper: 1) brugerkonflikter, 2) sporenes karakter og omfang og 3) forstyrrelser af dyreliv/slid på natur.

Størstedelen af de udfordringer med MTB, der italesættes på tværs af afdelingerne i det rundsendte spørgeskema, udgøres af brugerkonflikter. Flere nævner, at MTB skaber utryghed, fordi rytterne kommer i høj fart, fylder og larmer, og fordi MTB-sporene nogle steder krydser andre veje og stier. Det problem flest nævner er dog, at MTB-kørslen ødelægger naturoplevelsen for andre gæster i naturen, særligt den "stille" naturoplevelse.

En anden udfordring er, at selve anlæggelsen af spor opleves som voldsomme indgreb i naturen. Nogle steder graves sporene ud i skovbunden, og der tilføres f.eks. stabilgrus eller stenmel, eller der bygges konstruktioner til at køre på i træ eller andre mere "naturfremmede" materialer. Flere udtrykker, at anlæg som disse ikke hører til i skoven, og at der er tale om en tivolisering af naturen. Nogle oplever også, at MTB-spor efterhånden fylder i hele skovområder, hvorfor det er svært at færdes i skoven uden at støde på MTB.

Endelig nævner mange af afdelingerne, at MTB forstyrrer eller ødelægger naturen. Det gælder dels forstyrrelse af dyrelivet, særligt fugle, og derudover særligt slid af skovbunden pga. kørslen. Sidstnævnte sker især, når MTB-ryttere kører uden for de anlagte spor og derved skaber piratspor.

En del afdelinger svarer dog også i spørgeskemaet, at de ikke oplever problemer med MTB i naturen. Flere af disse har gode erfaringer med at indgå i dialog og samarbejde med både MTB-klubber og myndigheder om planlægning og etablering af spor.

MTB's påvirkning på naturen

DCE vurderede i 2021, at de vigtigste trusler mod biodiversiteten i Danmark er: konvertering af naturområder til boliger, landbrug, skovbrug og infrastruktur, fjernelse af biomasse (typisk høst og hugst, men også tynding, oprensning, grødeskæring, overgræsning, jagt, biavl og fiskeri), afvanding, kystsikring, regulering af nøglearter (jagt, udryddelse af vildsvin, nedskydning af ulv), næringsforurening og forsurening, biocider og klimaændringer (temperatur og havstigninger)¹.

Størstedelen af MTB-kørslen finder som udgangspunkt sted i skove. I Danmark findes 10 skovnaturtyper, der er beskyttet af Habitatdirektivet. For samtlige ti skovtyper er

¹ Ejrnæs, R. & Pedersen, P.B.M. 2021. Vurdering af arealet med vild natur i Danmark. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 8 s. – Fagligt notat nr. 2021|32, https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2021/N2021_32.pdf

bevaringsstatus vurderet stærkt ugunstig. Ifølge DCE² er de vigtigste påvirkningsfaktorer i skovene intensiv forstlig drift med hugst, fældning af store træer, udtynding af bevoksninger, fjernelse af dødt ved og døende stammer, konvertering af skov, flisning af ved, samt afvanding. Friluftaktiviteter, herunder mountainbikekørsel, nævnes ikke blandt de største presfaktorer for skovnaturtyperne eller en af de største trusler mod biodiversiteten i Danmark.

Der er tidligere foretaget afgrænsede studier, f.eks. af friluftslivs effekt på ynglefugle³, men der synes at mangle et større samlet vidensgrundlag omkring, hvilke konsekvenser MTB-kørsel og andre rekreative aktiviteter har for naturen i skovene, særligt henset til udbredelsen af aktiviteterne i skovene. Overordnet set vurderes MTB dog ikke til at være en af de største trusler mod biodiversiteten i vores skove. Det betyder ikke, at MTB ikke kan have en lokal påvirkning af naturen. F.eks. kan der ske en lokal påvirkning ved, at der ved etablering af spor eller andre banelementer inddrages værdifulde levesteder, ligesom der kan ske forstyrrelser i forbindelse med kørsel, der kan have en negativ påvirkning på fugle og store pattedyr.

Ovenstående redegørelse for MTB's påvirkning på naturen har været tilsendt medlemmerne af Naturfagligt Udvalg (NFU), som er blevet bedt om at hjælpe med en kvalificering af vurderingen. Medlemmerne af NFU fremhævede i høringen en vigtig pointe om, at en stor udfordring ved MTB og andre friluftaktiviteter er, at de kan stå i vejen for at lave naturgenopretningsprojekter med større indhegnede arealer med græsning. Flere af medlemmerne bidrog derudover med erfaringer omkring, hvordan MTB-kørsel kan opleves at være til gene for andre besøgende i naturen, hvilket i højere grad falder ind under brugerkonflikter end reel påvirkning på naturen.

Sekretariatets vurdering og indstilling

På baggrund af ovenstående er det umiddelbart sekretariatets vurdering, at størstedelen af de udfordringer, der opleves med MTB og andre sportsaktiviteter i naturen, i høj grad udspringer af brugerkonflikter. Selvom der kan være en lokal negativ påvirkning af naturen, vurderes MTB ikke til generelt at være blandt de største trusler mod biodiversiteten. Påvirkes naturen lokalt af kørsel og anlæg af spor, kan DN's lokalafdelinger få rådgivning af sekretariatet i forhold til håndtering af den konkrete sag.

Set i lyset heraf vurderer sekretariatet, at DN's nuværende tilgang til arbejdet med MTB mv. både på nationalt og lokalt niveau er tilstrækkelig, særligt henset til at DN's ressourcer både på nationalt og lokalt plan bør anvendes, hvor det er muligt at gøre den største forskel for natur og biodiversitet.

Det er dog tydeligt, at der er en del afdelinger, der oplever MTB og andre sportsaktiviteter i naturen som et problem, og derfor foreslår sekretariatet, at sekretariatet kan rette

² Fredshavn, J., Nygaard, B., Ejrnæs, R., Damgaard, C., Therkildsen, O.R., Elmeros, M., Wind, P., Johansson, L.S., Alnø, A.B., Dahl, K., Nielsen, E.H., Pedersen, H.B., Sveegaard, S., Galatius A. & Teilmann, J. 2019. Bevaringsstatus for naturtyper og arter – 2019. Habitatdirektivets Artikel 17-rapportering. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 52 s. Videnskabelig rapport nr. 340 <http://dce2.au.dk/pub/SR340.pdf>

³ Se f.eks. Ekberg, Luise & Per 2016: Ynglende rovfugle m.fl. og forstyrrelser i Store Dyrehave – Er der en sammenhæng? – Dansk Ornitologisk Forenings Rovfuglegruppe. <https://pub.dof.dk/rapporter/133/download/2016-ynglende-rovfugle-m-fl-og-forstyrrelser-i-store-dyrehave-er-der-en-sammenhaeng> og Skov-Petersen, H. & Jensen, F.S. (red) 2011: Friluftslivets effekter på naturen: 39 videnblade. Skov & Landskab, Københavns Universitet og Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. Blad 10, 11, 30 & 31. https://static-curis.ku.dk/portal/files/200668495/Videnblade_Friluftseffekter_Samlet_Print.pdf

Dato: 17. marts 2025
Til: Hovedbestyrelsen
Skrevet af: Kirsten Østerbye, 31 60 39 65, kirsten@dn.dk

henvendelse til Naturstyrelsen med orientering om dette og med en beskrivelse af udfordringerne og deres karakter. Henvendelsen kan desuden indeholde en opfordring til at sætte fornyet fokus på eventuelle udfordringer omkring MTB og andre sportsaktiviteter i styrelsens brugerråd.